

**LA NOVA TOPONÍMIA:
URBANISME I TOPONÍMIA.
NORMATIVA, PRÀCTICA I LÍMITS**

Joan Anton Rabella i Ribas

Tècnic de l'Oficina d'Onomàstica
de l'Institut d'Estudis Catalans

La creació de nous topònims a l'àrea de la llengua catalana varia de manera significativa a cada territori, d'una banda, en funció del marc legal —que no és únic, sinó que pot presentar diferències importants segons l'administració— i, de l'altra, en funció de la situació sociolingüística —que és ben diferent a les Illes o al Principat de la que es dona al País Valencià o la Catalunya del Nord. En aquest cas, i d'acord amb els objectius d'aquest seminari, centrarem el nostre treball en l'anàlisi de la situació a Catalunya.

1. TIPOLOGIA DE LA NOVA TOPONÍMIA

La creació de nova toponímia es produeix bàsicament en l'àmbit urbanístic, és a dir, en la denominació de nous noms relacionats amb el poblament i les activitats humanes. Contràriament, la creació és molt reduïda en els noms propis de caràcter geogràfic perquè, almenys des d'un punt de vista general, els accidents geogràfics, com els cursos d'aigua o els elements orogràfics —les muntanyes, els colls, les planes, etc.—, tenen una denominació de caràcter històric o tradicional coneguda.

Tanmateix, en aquests casos hi ha dues situacions en què sí es dona la necessitat de generació de nova toponímia: en primer lloc, quan s'ha produït la pèrdua del nom en una àrea rural, bé sigui directament pel despoblament, bé sigui per la manca d'explotació dels recursos agrícoles, forestals o ramaders; i, en segon lloc, quan es vol designar un element geogràfic que no havia rebut cap nom, com podria ser una part d'una platja, que solament tenia un nom per a tot el conjunt —i que ara per motius urbanístics es vol identificar amb diferents noms, per exemple, si l'espai continu és compartit per més d'un municipi—, o paratges o elements molt concrets de zones de muntanya, avui molt freqüentades, que només tenien un nom més general, com seria una petita agulla o un estanyol secundari.

En aquests casos, cal recórrer a la creació de nous noms —sovint de caràcter descriptiu o que fan referència als topònims amb què es relacionen—, però es tracta d'una situació que podem considerar minoritària dins el procés de creació de nova toponímia. En primer lloc, caldria cercar exhaustivament si existeix una denominació històrica, no solament en la

documentació antiga, sinó també per mitjà de l'enquesta entre la població que en té un millor coneixement directe, abans d'atribuir-li un nom nou perquè aquest no pugui acabar substituint una denominació que ja existeix. Si es comprova que realment no té cap nom, en primer lloc s'hauria d'optar per una denominació de caràcter descriptiu o que es relacioni amb el conjunt toponímic on es troba situat (si es vol donar nom a una agulla orogràfica d'un conjunt d'agulles, per exemple les *agulles d'Amitges* al Pallars Sobirà, serà millor denominar-la com *agulla Petita d'Amitges*, que no donar-li un nom inventat o d'un personatge històric). Solament una vegada esgotades aquestes vies resultaria aconsellable recórrer als noms de personatges (com el *pic Verdager*, a la Pica d'Estats, també al Pallars Sobirà).

Però, com assenyalàvem, la gran majoria de la nova toponímia es relaciona amb el poblament i les activitats humanes, i de manera més concreta es tracta de noms de caràcter urbanístic i comercial. D'una banda, doncs, hi ha el nom de les urbanitzacions o els barris de nova creació de poblacions ja existents; i, de l'altra, hi ha el nom dels equipaments, que poden ser de caràcter industrial (com polígons industrials), comercial (com centres comercials) o divers (com poliesportius, parcs, auditoris, etc.).

I encara podríem considerar que existeix una altra via per crear nous noms en aquests àmbits, com ho és la modificació dels topònims existents, des del canvi de nom d'un municipi, fins a la substitució del nom d'un equipament per un de nou.

2. MARC LEGAL DE LA TOPONÍMIA

A Catalunya, l'article 18 de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, estableix el marc legal de la toponímia. Aquesta llei, en primer lloc, determina que els topònims catalans —és a dir, tots els de Catalunya, llevat dels de la Vall d'Aran— tenen una única forma oficial en llengua catalana:

Els topònims de Catalunya tenen com a única forma oficial la catalana, d'acord amb la normativa lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans, excepte els de la Vall d'Aran, que tenen l'aranesa.

En segon lloc, en aquell mateix paràgraf, exposa que la forma ortogràfica dels topònims catalans es regeix per la normativa lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta referència remet a la Llei 8/1991, de 3 de maig, sobre l'autoritat lingüística de l'IEC, que determina que aquesta institució és l'única competent sobre la normativa de la llengua catalana i que n'especifica l'abast públic i social:

L'ús lingüístic dels òrgans de l'Administració de la Generalitat, de les corporacions locals, de l'Administració de l'Estat a Catalunya i les entitats autònomes, les empreses i les altres entitats i institucions que depenen de les esmentades administracions ha de respectar la normativa establerta per l'Institut d'Estudis Catalans.

En tercer lloc, la Llei de política lingüística especifica en els punts 2 i 3 la distribució de les competències legals en toponímia: mentre que els topònims de caràcter geogràfic són competència de la Generalitat, els noms dels municipis i dels nuclis de població ho són dels ajuntaments:

2. La determinació de la denominació dels municipis i les comarques es regeix per la legislació de règim local.

3. La determinació del nom de les vies urbanes i els nuclis de població de tota mena correspon als ajuntaments, i la dels altres topònims de Catalunya correspon al Govern de la Generalitat, incloses les vies interurbanes, sigui quina sigui la dependència.

La referència als nuclis de població és la principal novetat de la Llei de política lingüística respecte de la Llei de normalització lingüística anterior (Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya), en la qual solament els noms dels municipis eren de competència municipal, mentre que els dels nuclis de població ho eren de la Generalitat (punt 2 de l'article 12):

D'acord amb els procediments legals establerts, correspon al Consell Executiu de la Generalitat la determinació dels noms oficials dels territoris, dels nuclis de població, de les vies de comunicació interurbanes dependents de la Generalitat i dels toponímics de Catalunya. El nom de les vies urbanes ha d'ésser determinat per l'ajuntament corresponent.

A banda d'aquesta legislació sobre toponímia, hi ha diversos articles de lleis i decrets que fan referència de manera concreta a la retolació.

El punt 4 del mateix article 18 de la Llei de política lingüística especifica que la retolació és competència de la Generalitat, que ha de vetllar perquè es respecti el que s'ha determinat en els punts anteriors:

Les denominacions a què es refereixen els apartats 2 i 3 són les legals a tots els efectes i la retolació s'hi ha d'acordar. Correspon al Govern de la Generalitat de reglamentar la normalització de la retolació pública, respectant en tots els casos les normes internacionals que han passat a formar part del dret intern.

Els articles 2 i 6 del Decret 78/1991, de 8 d'abril, sobre l'ús de la toponímia especifica que la retolació de totes les vies urbanes i interurbanes de Catalunya ha de fer constar els topònims de Catalunya exclusivament en la seva forma oficial, que com ja hem apuntat, és la catalana per als topònims catalans i l'aranesa per als topònims aranesos:

2.1 La retolació a totes les vies urbanes i interurbanes dins el territori de Catalunya ha de fer constar els topònims de Catalunya exclusivament en la seva forma oficial, amb l'única excepció del que disposa l'apartat 3 d'aquest article.

Així mateix, aquests articles van més enllà i també fan referència a l'ús de l'exonímia en la retolació i a l'ús de la retolació de la toponímia catalana a la Vall d'Aran i de l'aranesa a la resta de Catalunya:

2.2 Quan en la retolació de les vies urbanes o interurbanes s'indiqui la direcció cap a un lloc de fora de Catalunya, el topònim corresponent ha de figurar en català si té una forma tradicional en aquesta llengua, sens perjudici que pugui figurar també en altres llengües. A la Val d'Aran, aquesta norma s'ha d'aplicar referida a l'aranès, en lloc del català.

2.3 Les prescripcions que estableix l'apartat anterior s'han d'aplicar també, dins el territori de Catalunya, als rètols situats fora de la Val d'Aran que designin topònims aranesos i als rètols situats a la Val d'Aran que designin topònims catalans de fora de la vall.

Resulta especialment important per a la retolació el contingut de l'article 6, que estableix la prohibició de rètols viaris amb el nom d'urbanitzacions privades, de nuclis de població disseminada o de vies d'aquests nuclis si no hi consten en la seva forma oficial o tradicional:

6.1 Queda prohibida la col·locació a la via pública de rètols que continguin topònims de Catalunya inclosos en la denominació d'urbanitzacions privades, d'altres establiments de població disseminada o dels seus vials, si no hi figuren en la forma oficial o, si de cas hi manca, en la forma toponímica tradicional.

Ateses aquestes disposicions legals, cal tenir en compte el valor legal dels topònims que figuren en el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*, publicat l'octubre de 2003 per la Generalitat arran de la resolució 563/V del Parlament de Catalunya, de 7 de maig de 1998, sobre l'elaboració d'un nomenclàtor oficial. Precisament com a conseqüència de les tasques de realització d'aquest nomenclàtor es va crear la Comissió de Toponímia de Catalunya, com recull el Decret 59/2001, de 23 de gener.

3. PRINCIPALS ASPECTES PROBLEMÀTICS DEL MARC LEGAL

Encara que el contingut d'aquestes disposicions legals sobre la forma oficial dels topònims catalans i sobre el seu ús en la retolació sembla inequívoc —i fins i tot fàcilment entenedor i clar malgrat la prosa administrativa—, la realitat no resulta tan senzilla, i existeixen diversos aspectes problemàtics a l'hora de fixar la toponímia oficial.

El conflicte principal es produeix a l'hora d'establir la prioritat entre la llei sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans i les lleis que recullen les competències dels ajuntaments sobre la denominació dels municipis i dels nuclis de població en aquells casos

en què no coincideix la forma del nom determinada per l'Institut (per exemple, *el Figueró*) i la utilitzada pels ajuntaments (*Ø Figaró*).

Si tenim en compte totes les referències legals a l'aplicació de la normativa lingüística vigent, des de la perspectiva de l'IEC no es produeix cap situació de conflicte legal perquè en realitat no és el mateix el nom que la forma normativa d'aquest nom. Així, caldria diferenciar el que és la **determinació del nom**, que és de competència municipal, del que és la **fixació ortogràfica** d'aquest nom, que és un procés de caràcter estrictament lingüístic i que, per tant, és competència de l'Institut (de la mateixa manera que seria competència d'un enginyer i no del ple d'un ajuntament determinar els aspectes tècnics de la construcció d'un viaducte).

D'aquesta manera, per exemple, un ajuntament pot decidir si el municipi o un nucli de població s'anomena *Sant Pere* o *Santa Margarida*, o *Utxafava* o *Vila-sana*, però no pot, no hauria de poder, establir la forma ortogràfica oficial, i encara menys si aquesta és contrària a la normativa lingüística actual (i així no s'haurien d'acceptar formes com *Lladó* (sic) [Alt Empordà], enfront de la forma normativa, *Lledó*, de la resta de topònims homònims del domini lingüístic, o com *Al-kanís* (sic) [Rosselló, Segrià], per *Alcanís*, que resulta tan grotesc com si es proposés escriure *Cornellà* amb *K*).

Aquesta situació, que tradicionalment des de la Direcció General d'Administració Local de la Generalitat s'ha interpretat en el sentit que ho han fet els ajuntaments, ha provocat que el *Nomenclàtor oficial de toponímia major* inclogui més d'un centenar de noms que presenten **grafies no normatives** —com finals en *-as* (*Can Carreras* [Calella, Maresme]), o noms amb *-k* (*Begues Park* [Begues, Baix Llobregat]) o *-y* (*Can Guey* [Torrelles de Llobregat, Baix Llobregat])— o que corresponen a **noms espuris** (com *King Park* [Sils, Selva] o *Tourist Club* [Caldes de Malavella, Selva]) o a **noms comercials** (com *Buvisa* [Premià de Mar, Maresme] o *Fibracolor* [Tordera, Maresme]). L'aspecte quantitatiu (poc més d'un centenar de noms en un nomenclàtor que n'inclou gairebé quaranta mil) no fa que aquesta situació resulti menys negativa toponímicament.

La manca d'una pràctica adequada des de l'Administració, en aquest cas des de la Generalitat, ha permès que s'estengués aquest ús incorrecte de la toponímia. És una situació que, almenys fins avui, sembla que solament es pot solucionar per la via administrativa i/o judicial. A Catalunya, i segons la informació de què disposem, solament s'ha seguit el procés contenciós administratiu fins al final en un cas, concretament en la sol·licitud de canvi de nom del municipi de Josa i Tuixén, en què l'ajuntament volia canviar el segon nom per *Tuixent*. En aquell cas, i després de l'informe negatiu per part de l'Institut d'Estudis Catalans, el Departament de Governació i Administracions Públiques va denegar el canvi de nom en el Decret 397/2004, de 5 d'octubre. En aquest mateix sentit, cal tenir en compte que ja existia, a nivell estatal, una sentència del Tribunal Superior de Justícia a favor de l'oficialitat única de la forma *A Coruña* (100885 – TS 3a Secd. 4a S 25 Sep. 2000). No creiem, però, que la solució sigui recórrer de manera regular a la via contenciosa administrativa per resoldre aquests casos, ja que resulta complicada i feixuga.

Aquesta mala pràctica, que segueixen uns pocs ajuntaments, podria acabar provocant, a mitjà termini, una modificació del marc legal que evitaria aquesta degradació de la toponímia. Així, durant la primera Jornada de la Comisión de Nombres Geográficos del Consejo Superior Geográfico —titulada *La normalització de la toponímia a Espanya* i realitzada a la seu de l'Institut Cartogràfic de Catalunya el 19 de desembre de 2007—, les intervencions

de les representants de l'Institut Geográfico Nacional, Margarita Azcárate i Adela Alcázar, van reflectir que la preocupació per l'ús incorrecte de la toponímia per part d'alguns ajuntaments depassava l'àmbit català i es començava a considerar un problema de caràcter general. Per aquest motiu es va plantejar la possibilitat que s'hagués d'acabar modificant el marc legal perquè aquest reflectís sense ambigüitats que els noms oficials no puguin incloure formes incorrectes lingüísticament ni noms de caràcter comercial o aliens a la tradició toponomàstica de cada territori.

4. LA CREACIÓ DE NOUS TOPÒNIMS

Com indicàvem anteriorment, a Catalunya la creació de nous topònims es dona bàsicament en l'àmbit del poblament i de les activitats humanes, mentre que la formació de noms geogràfics nous es pot considerar minoritària. Aquesta, però, és una situació que varia territorialment, de manera que avui encara podem trobar països on la creació de toponímia geogràfica és molt important, com al Quebec, que compta encara amb grans extensions de territori pràcticament deshabitades i sense denominacions conegudes, de manera que una de les principals funcions de la Comission de Toponymie du Québec ha estat donar nom als nombrosos elements geogràfics d'aquells territoris. I aquesta no ha estat precisament una tasca senzilla, sinó que han hagut d'establir processos diversos per poder donar nom a un nombre tan gran de llocs (publicats al butlletí de la Comission de Toponymie «Toponimix. Note toponymique 12», amb el títol de *La création de noms géographiques*, i també, de manera més abreujada, a l'estudi introductor de *Noms et lieux du Québec. Dictionnaire illustré* (Québec, Publications du Québec, 1994), concretament a *II. Les processus dénominatifs*, pàg. xxiii-xxiv).

Si tornem a Catalunya, com apuntàvem, la creació de nous topònims se centra principalment en l'àmbit que podríem denominar urbà: en primer lloc, els noms relacionats amb nuclis de poblament; en segon lloc, els noms d'equipaments relacionats amb l'activitat humana, des de la indústria (polígons industrials) o el comerç (centres comercials), fins al lleure o les activitats culturals (arxius, museus, teatres, auditoris, parcs, jardins, poliesportius, estadis, etc.), i finalment, els noms de les vies públiques (carrers, places, etc.).

I d'acord amb la diversitat d'aquesta tipologia, també varien les característiques de la creació de nous topònims.

4.1. Noms de municipis

Aquest és el conjunt en què es produeixen menys noms nous. Malgrat l'estabilitat dels noms dels municipis, bàsicament es donen dos processos per crear noms nous:

1) La nova denominació del que realment són nous municipis (sovint formats a partir d'una agregació, com en el cas de *la Vall de Boí*, que agrupa els antics municipis de Barruera i de Durro), que és un cas minoritari.

2) El canvi de denominació d'un municipi ja existent, que habitualment consisteix en l'**agregació del nom d'algun altre nucli de població** perquè s'hi vegi representat (com s'ha donat a *Montagut i Oix* en lloc de *Montagut* [2002], *Boadella i les Escaules* en lloc de *Boadella d'Empordà* [2003], *Passanant i Belltall* en lloc de *Passanant* [2005], *Saus, Camallera i Llampaiques* en lloc de *Saus* [2006] o *Vimbodí i Poblet* en lloc de *Vimbodí* [2006]) o en l'**agregació o canvi de determinant**, amb la intenció de permetre una localització adequada del topònim (*Fogars de la Selva* en lloc de *Fogars de Tordera* [1998], *Sorribes de la Vansa* en lloc de *Sorribes* [2004] o *Cabrera d'Anoia* en lloc de *Cabrera d'Igualada* [2006]), una opció en què també s'hi pot afegir la valoració positiva d'alguns topònims, sovint des del punt de vista turístic (*Lles* va passar a denominar-se *Lles de Cerdanya*, amb el determinatiu *de Cerdanya*, que, a més d'un valor geogràfic, actualment és un terme prestigiós des del punt de vista turístic).

4.2. Noms de nuclis de població

Malgrat que la denominació dels nuclis de població hauria de resultar estable de manera similar al nom dels municipis, ja que generalment corresponen als noms de pobles, viles i ciutats, i que, per tant, tenen una denominació històrica, des del punt de vista administratiu la situació resulta complicada, perquè els ajuntaments varien significativament en el nombre de nuclis de població que declaren a l'Institut Nacional de Estadística, a la Direcció General d'Administració Local i a l'Institut d'Estadística de Catalunya de la Generalitat, i també en la forma ortogràfica d'aquests noms.

Pel que fa a la variació en el nombre de nuclis de població, cal tenir en compte que en alguns moments resulta avantatjós per als ajuntaments declarar una quantitat més gran de nuclis per optar a obtenir més recursos. Mentre que pel que fa a les variacions en la forma dels noms, molt sovint no hi ha una intencionalitat respecte de la forma lingüística proposada, sinó que en els escrits de força ajuntaments hi ha imprecisions i errades gràfiques, com la manca d'accents quan escriuen tot el nom amb majúscules o com l'absència de l'article, encara que habitualment aquest sigui d'ús general tant per escrit com oralment.

En aquest sentit, les llistes dels noms dels nuclis de població dreçades pels ajuntaments sovint introdueixen massa noms i formes incorrectes, generalment per un ús poc acurat de la toponímia més que per la voluntat d'emprar uns noms amb una forma determinada diferent de la solució normativa (situació, però, que també es dona en alguns casos).

4.3. Noms d'urbanitzacions i de nous conjunts d'habitatges

Històricament s'ha considerat que els noms de les urbanitzacions han estat i són el principal factor de degradació de la toponímia a l'àrea de la llengua catalana. Joies com *Buenos Aires* (Callús, Bages), *Diamant del Vallès* (Bigues i Riells, Vallès Oriental), *Júnior Park* (Riells i Viabrea, Selva), *l'Hidalgo* (l'Ametlla de Mar, Baix Ebre), *los Rosales* (Sant Quirze del Vallès, Vallès Occidental), *Montecarlo* (Alcanar, Montsià), *Monterrey Park* (Mediona, Alt Penedès), *Niàgara Parc* (Tordera, Maresme), *Royal Park* (Gualba, Vallès

Oriental) o *Safari* (Gelida, Alt Penedès) han estat fonamentals per crear aquesta sensació de desgavell onomàstic en la denominació de les urbanitzacions.

A Catalunya la gran majoria d'aquest tipus de noms, aliens i confrontats a la tradició toponomàstica del país, són l'herència d'una altra època, del creixement urbanístic descontrolat del final del franquisme i del començament de l'etapa posterior. Avui, en bona mesura aquesta entrada de toponímia espúria s'ha aturat, però encara podem trobar amb massa facilitat noms inadequats en les urbanitzacions i promocions d'habitatges de nova construcció, sovint ja no tan exageradament ridículs, però encara amb suposades connotacions positives des del punt de vista comercial (en lloc del terme *Park* ara hi trobem referències com *Paradís: Vallmoll Paradís, Paradís Bonaire*, etc.).

En aquests casos, caldria aconseguir que els ajuntaments compreguessin que moltes d'aquestes urbanitzacions o d'aquests conjunts d'habitatges que es construeixen als seus municipis amb el pas del temps esdevindran nuclis de població o barris d'aquests municipis, de manera que les denominacions que presenten s'incorporaran tard o d'hora al patrimoni toponímic del municipi. No s'han de veure, doncs, com a noms particulars o privats de caràcter comercial, sinó que ja incideixen en l'àmbit públic i tenen una repercussió social. Per aquesta raó, caldria recordar que durant el període d'exposició dels plans urbanístics es poden i s'haurien de presentar al·legacions, no solament per qüestió de delimitació o seguretat, per exemple, sinó també per motius de respecte del patrimoni cultural, en aquest cas onomàstic. L'existència d'una xarxa lingüística distribuïda pel territori, per mitjà dels serveis i oficines del Consorci per a la Normalització Lingüística, hauria de fer possible aquesta tasca. Per aquest motiu l'any 2006 la Comissió de Toponímia de Catalunya, de la qual formen part la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació Catalana de Municipis i Comarques, va publicar *Criteris per a la toponímia d'àmbit municipal*, un treball de caràcter eminentment pràctic que vol ajudar a difondre l'ús correcte de la toponímia a nivell municipal i que hauria de contribuir de manera significativa a resoldre aquesta qüestió.

4.4. Noms d'equipaments industrials i comercials

Si bé no resulta gaire clara la frontera entre els noms dels polígons industrials i els dels equipaments de caràcter comercial, podem comprovar que els primers algunes vegades acaben formant part de la toponímia d'ús públic —i fins i tot consten en els nomenclàtors, i els ajuntaments els arriben a declarar com a nuclis de població—, mentre que els segons s'haurien de relacionar de manera més estricta amb l'àmbit privat.

Sovint els polígons industrials segueixen els criteris toponímics adients i prenen el nom del topònim concret on se situen (*polígon industrial de les Ginesteres* [Collbató, Baix Llobregat], *polígon industrial Mas Ferrer* [Figueres, Alt Empordà], *polígon industrial Mas d'en Prat* [Vic, Osona], etc.) o del municipi o del territori (*polígon industrial d'Alforja* [Alforja, Baix Camp], *polígon industrial del Segre* [Lleida, Segrià], etc.).

En el cas del nom d'equipaments de caràcter comercial trobem una gradació difícil d'establir entre el que serien noms estrictament comercials (quan el nom d'un centre comercial coincideix amb el nom d'una marca enregistrada) i denominacions que podem considerar més properes al que seria un topònim (com *l'Illa Diagonal* [Barcelona] o *la Farga de l'Hospitalet*

[l'Hospitalet de Llobregat]) o que prenen el nom del topònim (*centre comercial Can Cuiàs* [Montcada i Reixac, Vallès Occidental] o *centre comercial Can Soleret* [Mataró, Maresme]).

En aquests casos, quan el nom inclou o fa referència al topònim on se situa, cal aconseguir que s'escrigui amb la forma lingüísticament correcta. De la mateixa manera que succeeix amb els noms de les urbanitzacions, que s'associen a l'activitat comercial privada, en el cas dels equipaments comercials, les seves denominacions moltes vegades no han estat considerades com a topònims i sovint han restat al marge de la correcció lingüística. Però com en el nom de les urbanitzacions, és possible, i necessari, intervenir-hi, com es va fer, per exemple, en el cas del *centre comercial de Can Cuiàs*, que inicialment escrivien amb *-y-*, *Can Cuyàs* (sic), però que es va poder canviar a partir de les gestions de la Comissió de Toponímia de Catalunya i de la tasca de proximitat realitzada pels tècnics del CPNL.

4.5. Noms de vies i equipaments urbans

Des d'un punt de vista general, els noms de les vies urbanes presenten una major correcció lingüística perquè històricament ja s'ha tingut en compte el seu valor onomàstic. És cert que podem trobar-hi errades (i encara més si ens fixem en la retolació i no en la guia de carrers municipal), algunes per manca de criteri, d'altres de caràcter més pràctic, però normalment aquests noms han estat tractats amb un interès considerable. Els dubtes, però, a l'hora de resoldre aspectes concrets de la denominació i la retolació viària són nombrosos i, per aquest motiu, a partir de les consultes rebudes a l'Oficina d'Onomàstica des del començament de la dècada dels anys noranta, es va donar molta importància a aquest apartat dels *Criteris per a la toponímia d'àmbit municipal*.

Moltes de les poblacions de més habitants compten amb comissions encarregades de la nomenclatura urbana, les quals en algun cas depassen el que seria estrictament el nom de les vies urbanes i tenen en compte tota la toponímia de la població, com és el cas de la Comissió del Nomenclàtor d'Espais Públics de Terrassa.

Aquest fet ha permès que la toponímia urbana vagi millorant progressivament, malgrat que resulti inevitable que a vegades apareguin casos conflictius amb noms que presenten una forma tradicional prenortativa i que costa molt de canviar per la solució normativa una vegada s'ha generalitzat l'ús d'aquell topònim. Tenim casos com el de *Can Boixeres*, sovint escrit *Can Buxeres* (sic), o el de *Can Rigal* —que hauríem d'escriure de manera més precisa *Rigald* (com *Eudald*, *Guitard*, *Llopard*, *Renard*, etc.)—, que no es pot mantenir amb la forma *Rigalt* (sic), tots dos a l'Hospitalet de Llobregat.

Encara hi ha algunes tendències actuals que poden incidir negativament sobre la toponímia urbana. En algun cas s'ha donat la proposta d'incloure noms que estan més a prop de l'àmbit privat que del públic (com la proposta de *Camp Nou* per a una parada de metro, mentre que caldria delimitar amb una major precisió què és un nom d'un element arquitectònic, com *la Sagrada Família*, i què és un nom que fa referència a una entitat privada, en aquest cas un club esportiu) i en algun altre cas s'ha proposat el nom d'un personatge per a un element urbà sense tenir en compte que el mateix nom ja té un ús públic (com és el cas de la proposició de denominar una parada de metro amb el nom d'*Ernest Lluch* quan ja hi ha uns jardins i una plaça que porten el seu nom).

I de la mateixa manera que reben nom les vies públiques, sovint els nous equipaments (com els poliesportius, teatres, parcs, etc.) també inclouen un nom, que normalment pren la denominació històrica del lloc on se situen (com el *parc de la Devesa* [Girona] o el *parc de Bederrida* [Barcelona]) o, encara més habitualment, que rep el nom d'algun personatge significatiu (com el *centre d'educació infantil i primària Miquel Martí i Pol* [Viladecans, Baix Llobregat], el *teatre auditori Felip Pedrell* [Tortosa, Baix Ebre] o l'*arxiu històric Fidel Fita* [Arenys de Mar, Maresme]).

5. VIES D'ACTUACIÓ EN LA CREACIÓ DE LA NOVA TOPONÍMIA

Sobre aquesta situació que acabem de descriure, però, cal plantejar com s'hi pot incidir perquè encara es creen i es difonen noms incorrectes lingüísticament i toponomàsticament. Creiem que solament hi ha dues vies d'actuació: la intervenció i la prevenció.

Quant a la intervenció, la legislació permet actuar no solament en el moment de la creació d'un nom, sinó també una vegada aquest ja ha estat oficialitzat. Aquesta és una possibilitat que, com ja hem indicat anteriorment, cal tenir en compte i que hauria de permetre esmenar aquells noms més allunyats de la tradició toponímica catalana, tant els que presenten formes incorrectes des del punt de vista de la normativa lingüística, com els que corresponen a denominacions de caràcter comercial.

És una via complicada i pot resultar conflictiva administrativament, en la relació amb els ajuntaments, i problemàtica socialment si la forma no normativa ha tingut un ús extens. Caldria, doncs, fer-ne un ús responsable i no prolix, però no renunciar-hi apriorísticament per les dificultats a què ens referim (no és tant un problema de marc legal, el qual permet aquests canvis, com ja hem exemplificat, sinó de voluntat política). Un bon exemple que és una via operativa el tenim en l'Ajuntament de Terrassa —que com indicàvem anteriorment compta amb una comissió toponímica molt activa—, el qual va canviar el nom del barri *el Sosiego* (format a partir de la incorporació de la urbanització al nucli urbà) pel nom històric del paratge, *Can Palet de Vist Alegre* (Decret 1890, d'1 de juliol de 1994), o en l'Ajuntament de Montcada i Reixac, que, com ja hem assenyalat, va acordar el canvi de nom *Can Cuyàs* (sic) per *Can Cuiàs* (Acord de la Comissió de Govern de 14 de maig de 2001).

En aquest sentit, s'hauria de fomentar que els municipis exercissin no solament els drets de les seves competències, sinó també els deures que comporten: com hem vist, actualment els ajuntaments també tenen competències sobre el nom dels seus nuclis de població, a més del nom del municipi i del cap del municipi. D'aquesta manera, per exemple, l'Ajuntament de Viladecavalls ha esmenat el nom incorrecte de dos nuclis de població, *Can Tries* i *Can Gonteres*, en lloc de *Can Trias* (sic) i *Can Guanteres* (sic).

La segona via és la prevenció. La tasca de conscienciació del valor del patrimoni toponímic resulta, certament, lenta i difícil, però també és un procés que cal potenciar i al qual tampoc no s'ha de renunciar. La participació dels municipis en la Comissió de Toponímia

per mitjà de les seves associacions obre la porta a la col·laboració i a la difusió d'aquest valor i dels criteris per a l'establiment i l'ús de la toponímia. La publicació dels *Criteris per a la toponímia d'àmbit municipal* va suposar a Catalunya un primer pas, una primera eina, que ha d'anar seguit d'altres passos que permetin l'aplicació més generalitzada d'aquests criteris per part dels ajuntaments. En aquest sentit, la tasca de la Comissió de Toponímia no ha fet més que començar i podríem dir que resulta molt més important treballar per difondre i aplicar aquells criteris que el fet mateix de la publicació material d'aquell treball.

Cal, doncs, continuar la tasca de formació per prevenir i evitar la creació de topònims incorrectes gràcies a la feina dels ajuntaments i de la xarxa lingüística existent arreu del país. Aquesta tasca hauria de permetre la creació d'una nova toponímia correcta i adequada, al mateix temps que es continua treballant per esmenar els casos més flagrants de les denominacions incorrectes existents.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES I LEGALS

Criteris per a la toponímia d'àmbit municipal, Barcelona, Comissió de Toponímia de Catalunya, Generalitat de Catalunya, 2006.

Decret 78/1991, de 8 d'abril, sobre l'ús de la toponímia.

Decret 59/2001, de 23 de gener, pel qual s'estableix la Comissió de Toponímia.

Decret 397/2004, de 5 d'octubre, pel qual es denega el canvi de nom del municipi de Josa i Tuixén pel de Josa i Tuixent.

La création de noms géographiques, dins «Toponimix. Note toponymique 12», Québec, Commission de Toponymie du Québec, Publications du Québec, s. d.

Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya.

Llei 8/1991, de 3 de maig, sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans.

Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística.

Noms et lieux du Québec. Dictionnaire illustré, Québec, Commission de Toponymie du Québec, Publications du Québec, 1994.

Resolució 563/V del Parlament de Catalunya, de 7 de maig de 1998, sobre l'elaboració d'un nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya.